

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ТЕРЯЄВА ЛАРИСА АНАТОЛІЇВНА

УДК. 378.78.087.68 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Київському університеті імені Бориса Грінченка, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник -

доктор педагогічних наук, професор
ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна,
Київський університет імені Бориса
Грінченка, Інститут мистецтв,
завідувач кафедри теорії та
методики музичного мистецтва.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
СВЕРЛЮК Ярослав Васильович,
Рівненський державний гуманітарний
університет, професор кафедри духових та
ударних інструментів, директор Інституту
мистецтв;

кандидат педагогічних наук, доцент
СОФРОНІЙ Зоя Василівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, доцент кафедри
музики факультету педагогіки, психології
та соціальної роботи.

Захист відбудеться «12» лютого 2019 р. о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано «11» січня 2019 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Входження України в європейський і світовий освітньо-інформаційний простір потребує розробки і впровадження інноваційної концепції освіти, яка має врахувати світові і вітчизняні педагогічні і національні традиції в підготовці майбутніх учителів. У державних освітніх документах України («Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін.) наголошується на важливості якісної професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців у музично-педагогічній галузі, здатних оперативно реагувати на запити суспільства, прогресивні тенденції розвитку педагогічної науки, вирішувати проблеми музичного навчання і виховання учнів. Оновленню змісту фахової підготовки випускників музично-педагогічних закладів сприяє впровадження в освітній процес компетентнісного підходу, який орієнтує на посилення технологічної архітектури та формування методичної компетентності майбутніх учителів музики.

Проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів досліджуються в працях відомих педагогів-науковців та сучасних авторів (С. Гончаренко, Н. Гузій, А. Деркач, В. Загвязинський, Е. Заруба, О. Ігна, С. Мартиненко, О. Мартинюк, О. Рогачевська, С. Рягін, Н. Соловова, Н. Сродних, З. Стельмахук, Т. Сясіна, Ж. Фріцко, О. Хромушин, Н. Цюлюпа, В. Шаган та ін.). У галузі фахової підготовки вчителів музики методичні аспекти розглядаються в роботах Е. Абдулліна, Л. Арчажникової, А. Козир, І. Коваленко, Л. Костенко, Л. Рапацької, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалки, Л. Паньків, О. Рудницької, О. Ростовського, С. Світайло, Я. Сверлюка, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. Проте, проблема формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування сьогодні ще не розв'язана, про що свідчать *існуючі суперечності між:*

- потребою створення інтегрованої системи методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та традиційним вузькопредметним підходом до викладанням дисциплін хорового диригування;
- вимогами сучасної освіти та суспільства до методичної компетентності майбутніх учителів музики та нездатністю випускників вузів самостійно вирішувати інноваційні методичні завдання, застосовувати в музично-педагогічній діяльності сучасні методи і технології навчання учнів;
- необхідністю впровадження в освітній процес інноваційних програм, сучасних методів і технологій та консерватизмом викладачів, які здійснюють підготовку студентів музично-педагогічних спеціалізацій.

Вирішення даних суперечностей потребує змін у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, подальшого пошуку нових методів, форм і засобів навчання з використанням інформаційних музичних та мультимедійних технологій, Інтернет-ресурсів, сучасних музичних

комп'ютерних програм для запису нот, створення власної музики та пісень тощо. Застосування сучасних музичних інформаційних технологій на заняттях з хорового диригування та в самостійній роботі студентів є одним з перспективних напрямків формування методичної компетентності майбутніх учителів музики, що забезпечує міжнародну конкурентоспроможність фахівців, розвиток їх індивідуальних творчих здібностей і критичного мислення.

Актуальність окресленої проблеми, її теоретична і практична значущість, а також недостатня розробленість у науковій літературі зумовили вибір теми дослідження: *«Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування»*.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка і відповідає науковій темі «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (РК №0116U003993).

Тему дисертації затверджено Вченою Радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 2 від 27 лютого 2014 р.) і узгоджено на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29 квітня 2014 р.)

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Відповідно до мети дослідження було поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан розробленості досліджуваної проблеми в науковій літературі.
2. Визначити зміст та структуру методичної компетентності майбутніх учителів музики.
3. Провести дослідження міждисциплінарних зв'язків хорового диригування на основі інтеграції фахових знань з використанням музичних інформаційних технологій;
4. Розробити критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності студентів на заняттях з хорового диригування.
5. Обґрунтувати педагогічні умови та методику формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.
6. Розробити модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.
7. Експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов та методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – формування методичної компетентності

майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять основні положення наукових концепцій з філософського осмислення сучасних тенденцій розвитку освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Лутай, В. Огнев'юк та ін.); провідні ідеї вдосконалення музично-педагогічної освіти (О. Абдуліна, Л. Арчажнікова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Ципін, О. Щолокова та ін.), диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики (В. Живова, А. Козир, Л. Костенко, А. Кречковський, А. Лашенко, П. Ніколаєнко, Т. Смирнова, В. Соколова, Б. Тевліна та ін.); методичні розробки щодо оптимізації творчого процесу в хорових колективах (Л. Абелян, Ю. Алієв, А. Єгоров, В. Краснощоків, П. Левандо, К. Пігров, В. Сафонова, В. Соколов, Г. Стулова, П. Чесноков та ін.), взаємодії керівника та хорового колективу (А. Авдієвський, В. Мінін, К. Пігров, К. Птиця, П. Чесноков та ін.); сучасні методики хорового виховання школярів (Л. Абелян, Б. Бочев, Д. Локшин, Л. Подоляк та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань застосовано такі методи: *теоретичні: аналіз, систематизація і узагальнення* матеріалів наукових джерел та методичного забезпечення з філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства, інформаційних технологій, хорового диригування та інших навчальних суміжних дисциплін – для визначення стану дослідження даної проблеми та подальших шляхів наукового дослідження; *компаративний аналіз, систематизація, узагальнення* – для порівняння європейських, американських та вітчизняних методичних концепцій та педагогічного досвіду; *моделювання* – для розроблення моделі формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування; *емпіричні: опитування, анкетування, тестування, інтерв'ю, бесіда, музично-творчі самостійні завдання, методи оцінювання, електронні методи і технології, педагогічний експеримент, педагогічне спостереження* – для діагностування рівнів сформованості методичної компетентності і експериментальної перевірки ефективності розробленої авторської методики; *статистичні: статистична обробка даних, кількісний та якісний аналіз отриманих результатів, побудова графіків, діаграм, рисунків та схем* – для доведення вірогідності і фіксації результатів експериментальної перевірки розробленої методики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови та методику формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування; обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного феномена;
- *уточнено* зміст поняття «методичної компетентності майбутніх учителів музики»;
- *конкретизовано* особливості формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування;
- *подальшого розвитку* набули теоретико-методичні підходи до

вдосконалення змісту фахової підготовки майбутніх учителів музики;
 – *обґрунтовано і доведено* важливість використання принципу міждисциплінарних зв'язків на заняттях з хорового диригування.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в розробці і впровадженні педагогічних умов та методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування; у можливості впровадження в освітній процес обґрунтованих методичних підходів на основі застосування міждисциплінарних зв'язків, а також розробленого спецкурсу «Музичні інформаційні технології у хоровому диригуванні» та методичних рекомендацій щодо використання інноваційних музичних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музики. Матеріали дисертації можуть бути використані викладачами вищих музично-педагогічних закладів для оновлення навчальних програм, створення методичних рекомендацій з курсу хорового диригування, проведення педагогічної практики студентів, а також для підвищення кваліфікаційного рівня вчителів музичного мистецтва загальноосвітніх шкіл.

Результати дисертаційного дослідження *впроваджено* в освітній процес Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 28 від 29.05. 2017р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 128-н від 14.06. 2017р.), Мукачівського державного університету (довідка № 1211 від 12.07.2017р.), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 05/258 від 08.06.2017р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 141-н від 26.09.2017р.).

Апробація результатів дослідження. Основні методичні положення, висновки і результати дисертаційного дослідження оприлюднено на *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (Київ, 2014, 2016, 2017 р.р.); «Theoretical Sciences, Applied Sciences and Technologies in the United States and Europe» (9th International Scientific Electronic Correspondence Conference, 2017); «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (Київ, 2018); на *всеукраїнських науково-практичних конференціях*: «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (Київ, 2014); «Модернізація змісту професійної освіти – умова підготовки компетентного фахівця нової формації» (Житомир, 2017); «Актуальні проблеми мистецької освіти» (I Мистецько-педагогічні читання пам'яті професора О.Я. Ростовського, Ніжин, 2017); науково-практичному семінарі «Мистецька освіта XXI століття» (Київ, 2017); на щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів, докторантів і студентів Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, 2014 – 2018 р.р.); на засіданнях кафедри теорії і методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка протягом 2014 - 2018 р.р.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 17 одноосібних наукових праць, із них 5 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у

закордонному науковому фаховому виданні.

Структура та обсяг дисертації. Робота містить анотації, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертації становить 259 сторінок, з них – 169 сторінок основного тексту. Робота включає 19 таблиць, 16 рисунків, 12 додатків, що разом зі списками використаних джерел складає 90 сторінок. Кількість використаних джерел становить 230 найменувань, із них – 25 джерел іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність дисертаційної теми, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, представлено теоретико-методологічну основу, окреслено методи дослідження, визначено наукову новизну і практичну значущість роботи, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У *першому* розділі – *«Теоретичні основи формування методичної компетентності майбутніх учителів музики»* – на основі аналізу наукових праць психолого-педагогічного, філософського, наукового, навчально-методичного спрямування розглянуто стан дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики та обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження. Розкрито сутність поняття «методична компетентність», визначено структурні компоненти та особливості формування методичної компетентності майбутніх учителів на заняттях з хорового диригування.

У розділі представлено аналіз широкого кола теоретико-методичних досліджень і наукових публікацій з проблем фахової підготовки майбутнього вчителя музики (Л. Арчажникова, Л.Гаврілова, Н. Гузій, А.Зайцева, А. Козир, Л. Костенко, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, Є. Проворова, Л. Рапацька, О. Ростовський, О. Рудницька, С. Світайло, Я. Сверлюк, В.Федоришин, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.), формування методичної компетентності студентів у процесі вокально-хорової і диригентської підготовки (Л. Дмитрієв, І. Коваленко, А. Менабені, М. Микиша, В. Морозов, П. Ніколаєнко, Я. Сверлюк, З.Софроній, Н. Цюлюпа, Лінь Хай та ін.), що дозволило з'ясувати теоретичні основи дослідження.

Проведений аналіз педагогічного досвіду та сучасних концепцій вищої школи країн Європи (Німеччина, Франція, Великобританія) та США показав, що сучасна освіта орієнтована на наукове та технічне забезпечення навчального процесу, розвиток творчих здібностей і критичного мислення студентів, міжнародну конкурентоспроможність фахівців. Проведений компаративний аналіз компетентнісних освітніх моделей різних країн дозволив виділити такі їх особливості: формування здатності студентів до оперування методичними знаннями, вміннями та навичками в практичній діяльності; духовний і

національно-культурний розвиток майбутнього фахівця; творчий розвиток особистості із застосуванням новітніх інформаційних технологій.

З метою визначення шляхів формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, було вивчено культурні та історичні аспекти розвитку хорового мистецтва в Україні, здійснено аналіз методичних концепцій кафедр хорового диригування закладів мистецької освіти Львова, Києва, Одеси, Харкова; досліджено напрямки розвитку диригентсько-хорової педагогіки, а також творчу діяльність фахівців та методологічну базу комплексного підходу до хорового мистецтва. Визначено, що методична підготовка студентів є теоретичною основою для професійного виконання педагогічних функцій та забезпечення конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

На основі аналізу наукових праць, дотичних до проблеми дослідження (І.Коваленко, А.Козир, П.Ніколаєнко, О.Олексюк, Є.Проворова, Я.Сверлюк, З.Софроній, Н.Цюлюпа та ін.), визначено сутність поняття «методична компетентність» як *інтегральну здатність особистості володіти методичними знаннями і уміннями, контролювати і аналізувати навчальний процес, оцінювати якість знань для досягнення мети, шукати сучасні ефективні методи, засоби навчання та впроваджувати їх у навчальний процес.* Зміст методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування розглянуто згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою «бакалавр», яка містить такі *функції*: педагогічну, діагностувальну, аналітичну, планувальну, організаційну, комунікативну, інтерпретаційну, аксіологічну, консультативну, контрольну, прогностичну і включає типові задачі діяльності. Розроблено *структуру* методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, що охоплює такі *компоненти*: пізнавально-когнітивний, емоційно-ціннісний, особистісно-комунікативний та виконавсько-творчий компоненти, які розглядаються тільки в комплексній сполучі. Доведено, що методологічною основою для вирішення проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування є такі *підходи*: особистісний, аксіологічний, компетентнісний, діяльнісний.

У розділі визначено особливості формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, а саме: забезпечення зв'язків хорового диригування з іншими дисциплінами; реалізація особистісного підходу; організація методичної роботи зі студентами; використання інформаційних технологій і комп'ютерних музичних програм; розвиток особистісних якостей студентів.

У **другому** розділі – «*Науково-методичні засади формування методичної компетентності майбутніх учителів музики*» – обґрунтовано принципи, педагогічні умови, методи і прийоми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування та розроблено модель формування означеного феномена.

Розробка моделі формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування ґрунтувалася на таких

принципах: систематичності і послідовності, усвідомленого навчання, зв'язку навчання з життям, національно-культурної ідентичності, міждисциплінарних зв'язків. Означена модель включала *методи* навчання майбутніх учителів музики (мотиваційно-навчальні, практичні, проблемно-пошукові, інтерактивні, творчі та методи контролю і самоконтролю); *форми* навчання (індивідуальні, групові, практичні заняття, самостійна робота, конкурси диригентів, творчі музичні конкурси, педагогічна практика); *види* навчання (модульне, інтерактивне, проблемне, дистанційне, програмоване навчання); сучасні *засоби* навчання (програмно-методичне забезпечення комп'ютерних технологій, мультимедійні засоби, дидактичні матеріали). Основними структурними складовими моделі формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування визначено такі блоки: *концептуально-цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний, критеріально-діагностичний, кінцево-результативний* (рис. 1).

На основі означеної моделі розроблено методіку формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування та окреслено шляхи удосконалення навчального процесу з хорового диригування на основі модульного навчання та принципу міждисциплінарних зв'язків, що сприяло більш рівномірному розподілу навантаження на студентів у процесі вивчення даного курсу та використанню резервних навчальних годин для спецкурсу «*Музичні інформаційні технології у хоровому диригуванні*». Мета спецкурсу полягає в збагаченні студентів знаннями про сучасні інформаційні технології, мультимедійні засоби навчання; комп'ютерні програми-нотатори для набору нотного тексту; сучасні музичні комп'ютерні програми Finale, Encore, S cakewalk Overture для прослуховування, збереження і друку партитур та програмами Adobe Audition, Sound Forge, Cubase для створення шкільних пісень і інструментальної музики, а також для аранжування та інтерпретації хорових творів. Впровадження спецкурсу потребувало використання *інноваційних технологій навчання* (електронні бібліотеки, енциклопедії, підручники, музичні словники, нотні збірники хорових творів, відеофільми з анімацією, інтерактивний навчальний комплекс – UBS Virtual Maestro, комп'ютерні програми-нотатори, сучасні музичні комп'ютерні програми, мережа Інтернет).

У **третьому** розділі – «*Експериментальне дослідження формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування*» – обґрунтовано критерії, показники та визначено рівні сформованості методичної компетентності студентів; описано хід і результати констатувального і формувального експериментів.

Обґрунтовано *критерії* сформованості методичної компетентності майбутніх учителів музики: *пізнавально-когнітивний* (показники: оволодіння студентами методикою хорового диригування і знаннями суміжних загальних дисциплін; набуття знань з музичних інформаційних технологій; здатність до написання анотацій на вокально-хорові твори); *аксіолого-аналітичний* (показники: здатність добирати хоровий репертуар шляхом використання інноваційних технологій; уміння визначати цінність твору та його вплив на

Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики

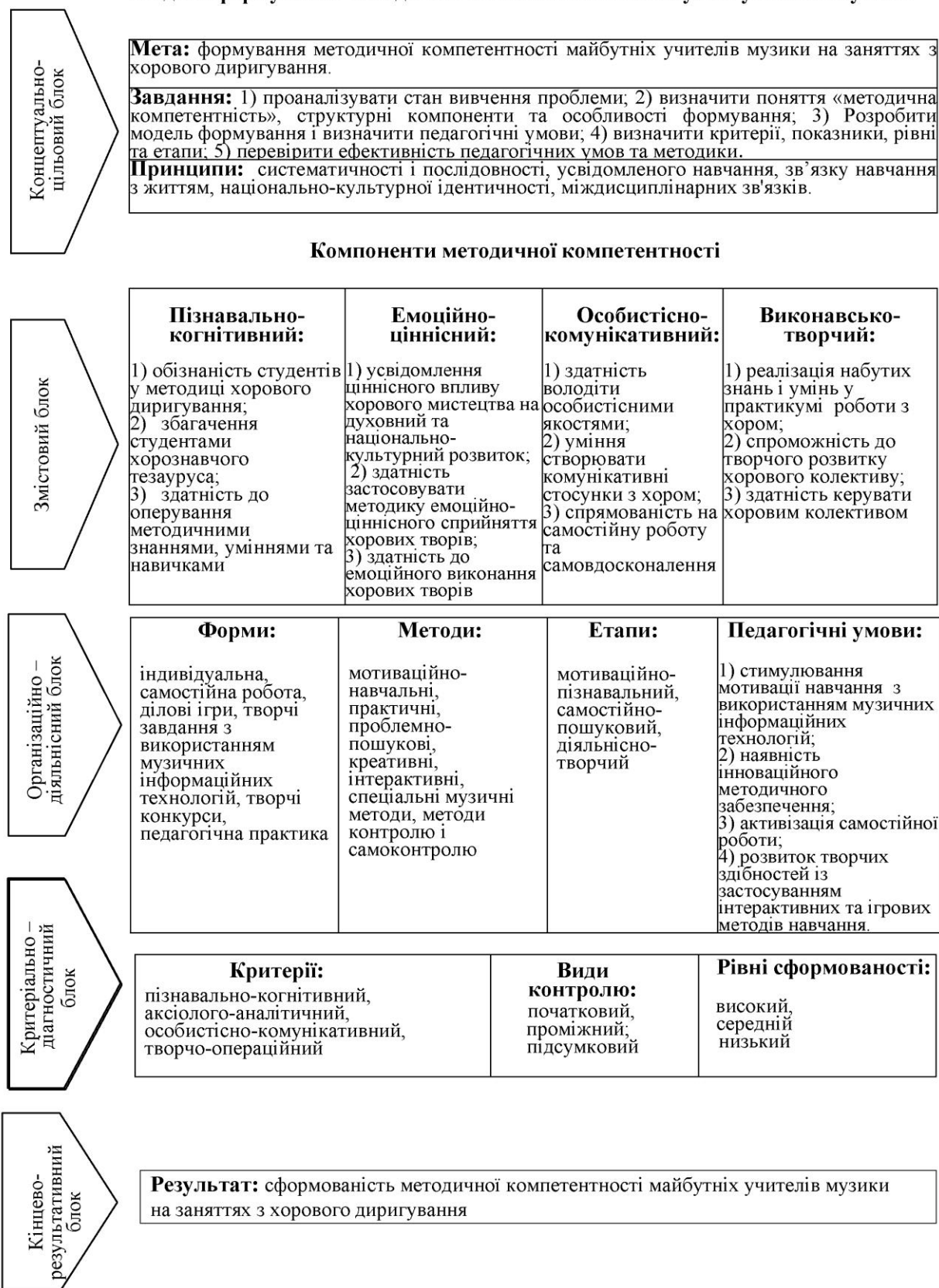

Рис. 1. Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування

емоційний, духовний та національно-культурний розвиток; здатність навчати ціннісному ставленню до хороших творів); *особистісно-комунікативний* (показники: здатність володіти волею, рефлексивним мисленням, прийняттям самостійних рішень; творчий розвиток з використанням сучасних технічних засобів; здатність до самостійної роботи та самовдосконалення); *творчо-операційний* (показники: здатність застосовувати знання, уміння та організаторські здібності у роботі з хором (вокальним гуртком); виконання творчих завдань із застосуванням музичних інформаційних технологій; творча співпраця з хором колективом).

Відповідно до критеріїв та їх показників визначено *рівні* сформованості методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. *Високий рівень* характеризується наявністю у студентів мотивації до навчання, потребою в творчій самореалізації та вдосконаленні, здатності до музично-педагогічної діяльності. *Середній рівень* характеризується зацікавленістю до творчості та диригентсько-виконавської діяльності, усвідомленням необхідності власного саморозвитку. *Низький рівень* визначається непослідовним, недостатньо усвідомленим застосуванням музичних інформаційних технологій, несистематичністю самостійної роботи щодо пошуку шляхів методичного самовдосконалення.

Реалізація запропонованої методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування залежала від забезпечення таких *педагогічних умов*: стимулювання мотивації студентів до навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявності інноваційного методичного забезпечення; активізації самостійної роботи студентів; розвитку творчих здібностей студентів із застосуванням інтерактивних та ігрових методів навчання.

Педагогічний експеримент здійснювався упродовж 2015- 2017 н. р. на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Мукачівського державного університету, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Київського університету імені Бориса Грінченка. Експериментальною роботою було охоплено 408 студентів ОКР «бакалавр» напрямку підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво».

Результати констатувального експерименту показали переважання середнього і низького рівнів сформованості методичної компетентності студентів (високий – 4,50 % (14 осіб); середній – 12,31 % (39 осіб); низький – 83,20 % (267 осіб)) та засвідчили, що більшість майбутніх учителів музики сприймають інформацію та набувають практичні вміння і навички з хорового диригування і суміжних навчальних дисциплін не в комплексній взаємодії, а відокремлено; мають фрагментарне розуміння практичної діяльності вчителя музики в школі; не вміють самостійно аналізувати вокально-хорові твори і добирати хоровий репертуар для концерту та позакласної роботи; майже не застосовують сучасні технології навчання. Отримані результати констатувального експерименту підтвердили необхідність розробки і

застосування на заняттях з хорового диригування спеціальної методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики.

У формувальному експерименті брали участь 88 студентів (по 44 студенти в контрольній та експериментальній групах). Згідно розробленої методики, формувальний експеримент проходив у три етапи.

Перший етап – *мотиваційно-пізнавальний* – був скерований на посилення мотивації студентів до навчання, самопізнання і вдосконалення. Провідними були такі *методи* педагогічної роботи: стимулювання навчально-пізнавальної діяльності (мотиваційно-навчальні, пізнавальні ігри, ділові ігри, навчальні дискусії, методи емоційного стимулювання); активізації пізнавальної діяльності (практичні, проблемно-пошукові, креативні, інтерактивні), самостійної роботи студентів (самостійна робота, опрацювання наукових і літературних першоджерел), методи контролю і самоконтролю та *інноваційні технології навчання*: електронні технології навчання, програмно-методичне забезпечення комп'ютерних технологій, мультимедійні засоби, дидактичні матеріали. Використовувалися різні *форми* роботи: індивідуальні заняття, самостійна робота, групові заняття, ділова гра, конкурс диригентів, педагогічна практика. Здійснювалась науково-методична робота (підготовка наукових статей, рефератів, доповідей; вивчення методичних розробок і статей) та навчально-методична робота з впровадженням музичних інформаційних технологій (навчально-методичні об'єднання, семінари по вивченню музичних інформаційних технологій і впровадженню інноваційних методів та форм роботи). Провідними *педагогічними умовами* були: стимулювання мотивації навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявність інноваційного методичного забезпечення з хорового диригування.

Другий етап – *самостійно-пошуковий* – спрямований на розвиток комплексу ціннісних здатностей: усвідомлювати ціннісний вплив хорового мистецтва на духовний та національно-культурний розвиток; застосовувати методику емоційно-ціннісного сприйняття хорових творів; формувати вміння емоційного виконання вокально-хорових творів. Провідними *методами* були: спеціальні музичні методи, що активізували сприйняття музики (метод роздумів про музику; метод забігання вперед і повернення до вивченого; музичного узагальнення; створення художнього контексту; моделювання художньо-творчого процесу; інтонаційно-стильового досягнення музики; наступності і послідовності в процесі навчання музики; аналізу і оцінювання творів хорового мистецтва; порівняння; виконання творчих завдань; самостійної роботи над партитурою; опитування; контролю і самоконтролю та інші. Провідна *педагогічна умова* – активізація самостійної роботи майбутніх учителів музики. На другому етапі організовано і проведено організаційно-методичну роботу (аналіз якості власної методичної діяльності і поповнення методичного комплексу) та науково-дослідницьку роботу (вивчення наукових досліджень та їх аналіз, пошук матеріалів для написання анотацій на хорові твори).

Третій етап – *діяльнісно-творчий* – спрямований на реалізацію набутих

знань і умінь у практикумі роботи з хором; розвиток особистісних якостей; встановлення комунікативних відносин з хором; формування здатності до керування хоровим колективом. Провідними стали *методи*: практичні, проблемно-пошукові, інтерактивні, ігрові, творчі, майстер-класи, комп'ютерне тестування, методи контролю і самоконтролю. Використані *форми роботи*: індивідуальна та групова, практичні заняття, консультації, самостійна робота, ділові ігри, конкурси-змагання між студентами на емоційне виконання шкільних пісень; індивідуальні творчі завдання з хорового диригування із застосуванням музичних інформаційних технологій, наприклад «Творчий учитель музики» (написання власних пісень для дітей з використанням комп'ютерних програм-нотаторів); творчий конкурс диригентів (змагання між студентами) з власною інтерпретацією хорових творів; проект «Навчи дитину співати» (самостійно знайти шкільну пісню і вивчити її зі школярами під час педагогічної практики); мультимедійні презентації, творчі конкурси-змагання на створення найкращих вокальних вправ для розспівування хору; педагогічна практика, практикум роботи з хором. Проведена самостійна робота студентів під методичним керівництвом викладача (подолання методичних проблем у навчанні студентів, проведення індивідуальних консультацій студентів з викладачем, самостійне виконання індивідуальних творчих завдань, створення мультимедійних презентацій, самостійне написання плану поетапного розучування твору). Провідними *педагогічними умовами* третього етапу стали: активізація самостійної роботи; розвиток творчих здібностей із застосуванням інтерактивних та ігрових методів навчання.

Під час проведення експерименту поступово здійснено *три* (початковий, проміжний, підсумковий) *діагностувальні зрізи* (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування (у відсотках)

Групи Рівні сформо- ваності	Контрольна група			Експериментальна група		
	На початку експеримен- ту	Наприкінці експеримен- ту	Динамі- ка	На початку експеримен- ту	Наприкінці експеримен- ту	Динамі- ка
Низький	43,74 %	38,63 %	-5,11 %	43,75 %	20,45 %	-23,30 %
Середній	39,19 %	42,60 %	+3,41 %	40,34 %	52,27 %	+11,93%
Високий	17,04 %	18,74 %	+1,7 %	16,47 %	27,27 %	+10,8 %

Отже, в експериментальній групі значно зменшилась кількість осіб з низьким рівнем сформованості методичної компетентності (на 23,30 %) і зросла кількість - із середнім (на 11,93 %) та високим (на 10,8 %) рівнями. У студентів контрольної групи зміни були не такими значними.

Для статистичної обробки отриманих даних була використана спеціальна комп'ютерна програма PedStat «Статистика у педагогіці», що уможливило

підтвердження динамічного зростання рівнів сформованості усіх компонентів методичної компетентності студентів експериментальної групи і доведення ефективності запропонованої методики і педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення і практичного вирішення проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів музики, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики формування означеного феномена у студентів на заняттях з хорового диригування. Проведене дослідження та виконання всіх поставлених завдань дає підстави зробити такі висновки:

1. На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури визначено, що актуальною проблемою сучасної вітчизняної освіти є забезпечення якісного навчання та методичної підготовки майбутніх учителів музики, здатних застосовувати в музично-педагогічній діяльності теоретичні знання, уміння, інноваційне методичне забезпечення, ефективні методи, форми, музичні інформаційні технології. Аналіз моделей «компетентнісного методичного навчання» студентів вищої школи різних країн Європи та Америки, а також вітчизняних педагогічних концепцій дозволив визначити особливості української компетентнісної моделі: забезпечення здатності студентів до оперування методичними знаннями, уміннями та навичками у практичній діяльності; зорієнтованість на духовний і національно-культурний розвиток майбутніх фахівців та наявність особистісно-комунікативних якостей; стимулювання творчого розвитку із застосуванням музичних інформаційних технологій.

2. У дослідженні трактується *методична компетентність майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування як інтегральна здатність особистості володіти методичними знаннями і уміннями, контролювати і аналізувати навчальний процес, оцінювати якість знань для досягнення мети, шукати сучасні ефективні методи, форми, засоби навчання та впроваджувати їх у навчальний процес.* Структура методичної компетентності майбутніх учителів музики охоплює пізнавально-когнітивний, емоційно-ціннісний, особистісно-комунікативний та виконавсько-творчий *компоненти.*

Обґрунтовано особливості формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування: забезпечення міждисциплінарних зв'язків хорового диригування з іншими фаховими дисциплінами; використання особистісного підходу на заняттях з хорового диригування; організація методичної роботи зі студентами; використання інформаційних технологій і комп'ютерних музичних програм; розвиток особистісних якостей майбутніх учителів музики.

Запропоновано інтегровану систему методичної підготовки майбутніх учителів музики з використанням музичних інформаційних технологій (набуття інтегрованих методичних знань на основі міждисциплінарних зв'язків хорового диригування з музичними, інформаційно-комп'ютерними і загальними навчальними дисциплінами; сформованість відповідних методичних умінь і навичок; здобуття ціннісних орієнтацій і практичного досвіду).

3. Проведено аналіз міждисциплінарних зв'язків хорового диригування у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, що засвідчив важливі резерви подальшого вдосконалення навчального процесу (внесення коректив до змісту навчальних програм з хорового диригування та їх оновлення). На основі принципу міждисциплінарних зв'язків запропоновано модульне навчання студентів, що сприяє більш рівномірному розподілу навантаження у процесі вивчення курсу хорового диригування, удосконаленню навчального процесу шляхом використання резервних навчальних годин для вивчення спецкурсу «Музичні інформаційні технології у хоровому диригуванні». Мета спецкурсу полягала в забезпеченні студентів знаннями про сучасні інформаційні технології, мультимедійні засоби навчання; комп'ютерні програми-нотатори для набору нотного тексту; сучасні музичні комп'ютерні програми Finale, Encore, S cakewalk Overture для прослуховування, збереження і друку партитур та програмами Adobe Audition, Sound Forge, Cubase для створення шкільних пісень та інструментальної музики, а також для аранжування та інтерпретації хорових творів.

4. Розроблено критерії та показники сформованості методичної компетентності майбутніх учителів музики: пізнавально-когнітивний критерій (показники: оволодіння студентами методикою хорового диригування і знаннями суміжних загальних дисциплін; набуття знань з музичних інформаційних технологій; здатність до написання анотацій на хорові твори); аксіолого-аналітичний критерій (показники: здатність добирати хоровий репертуар шляхом використання інноваційних технологій; уміння визначати цінність твору та його вплив на емоційний, духовний і національно-культурний розвиток; здатність навчати ціннісному ставленню до хорових творів); особистісно-комунікативний критерій (показники: здатність володіти волею, рефлексивним мисленням, прийняттям самостійних рішень; творчий розвиток з використанням сучасних технічних засобів; здатність до самостійної роботи та вдосконалення); творчо-операційний критерій (показники: здатність застосовувати знання, уміння та організаторські здібності у роботі з хором або вокальним гуртком; виконання творчих завдань із застосуванням музичних інформаційних технологій; творча співпраця з хоровим колективом). На основі означеного критеріального апарату визначено рівні сформованості методичної компетентності студентів (високий, середній, низький) з наданням якісних та кількісних характеристик.

5. Обґрунтовано педагогічні умови (стимулювання мотивації студентів до навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявність інноваційного методичного забезпечення; активізація самостійної роботи студентів; розвиток творчих здібностей студентів із застосуванням

інтерактивних та ігрових методів навчання) та методика формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування на основі міждисциплінарних зв'язків з використанням музичних інформаційних технологій, яка ґрунтується на підходах (особистісний, аксіологічний, компетентнісний, діяльнісний), принципах (систематичності і послідовності, усвідомленого навчання, зв'язку навчання з життям, національно-культурної ідентичності та міждисциплінарних зв'язків), охоплює методи (мотиваційно-навчальні, проблемно-пошукові, інтерактивні, креативні, контролю і самоконтролю), форми (індивідуальна, індивідуально-групова, самостійна робота, педагогічна практика) і засоби навчання (програмно-методичне забезпечення комп'ютерних технологій, мультимедійні засоби, дидактичні матеріали, навчальні підручники).

6. Розроблено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, що охоплювала такі блоки: концептуально-цільовий (мета, завдання, принципи), змістовий (змістова наповненість структурних компонентів формування методичної компетентності майбутніх учителів музики), організаційно-діяльнісний (педагогічні умови, форми, методи та етапи проведення педагогічної роботи), критеріально-діагностичний (критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів музики, засоби діагностики та види контролю), кінцево-результативний (очікуваний результат – сформованість методичної компетентності майбутніх учителів музики).

7. Експериментально перевірено ефективність запропонованих педагогічних умов та методики формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Проведення педагогічної роботи з формування методичної компетентності студентів на заняттях з хорового диригування здійснювалось у три етапи: мотиваційно-пізнавальний (початковий), самостійно-пошуковий (основний), діялісно-творчий (кінцевий). На першому етапі провідними є методи: стимулювання навчально-пізнавальної діяльності (мотиваційно-навчальні, пізнавальні ігри, ділові ігри, навчальні дискусії, методи емоційного стимулювання); активізації пізнавальної діяльності (практичні, проблемно-пошукові, креативні, інтерактивні), самостійної роботи студентів (самостійна робота, опрацювання наукових і літературних першоджерел), методи контролю і самоконтролю та інноваційні технології навчання: електронні технології навчання, програмно-методичне забезпечення комп'ютерних технологій, мультимедійні засоби, дидактичні матеріали. На другому етапі важливого значення набувають спеціальні музичні методи, що активізують сприйняття музики (метод роздумів про музику; метод забігання вперед і повернення до вивченого; музичного узагальнення; створення художнього контексту; моделювання художньо-творчого процесу; інтонаційно-стильового досягнення музики; наступності і послідовності в процесі навчання музики; аналізу і оцінювання творів хорового мистецтва; порівняння; виконання творчих завдань; самостійної роботи над партитурою; опитування; контролю і самоконтролю та інші. На третьому етапі пріоритетними є методи практичні, проблемно-пошукові, інтерактивні, ігрові,

творчі, майстер-класи, комп'ютерне тестування, методи контролю і самоконтролю, а також інформаційні технології (музичні інформаційні, мультимедійні технології (мультимедійні відеофільми з анімацією, інтерактивний навчальний комплекс – UBS Virtual Maestro), технологій електронного навчання (бібліотеки, енциклопедії, підручники, музичні словники, нотні збірники хорових творів), Інтернет-технологій (мережа Інтернет), програм-нотаторів («Нотний редактор») та комп'ютерних музичних програм (Finale, Encore, S cakewalk, Overture, Adobe Audition, Sound Forge, Cubase).

Отримані результати формувального експерименту підтвердили ефективність запропонованої методики та педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Експериментальна методика органічно вписується в навчальний процес з хорового диригування, ефективно впливає на пізнавальний, емоційний, організаційний та творчий розвиток майбутніх фахівців, а також дає можливість застосовувати знання, уміння, ефективні методи, форми і музичні інформаційні технології в музично-педагогічній діяльності.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів визначеної проблеми. Подальшого розвитку потребує методичне самовдосконалення майбутніх учителів музики та застосування музичних інформаційних технологій у різних видах музично-педагогічної діяльності.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. *Теряєва Л.А.* Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки/ Л.А.Теряєва // Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П. Драгоманова. - Серія14: Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. - Вип. 17 (22). - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. - С. 49-54.

2.*Теряєва Л.А.* Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки / Л.А.Теряєва // Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П. Драгоманова.- Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. - Вип. 19 (24). - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. - С. 57-59.

3.*Теряєва Л.А.* Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики з диригентсько-хорової підготовки на основі модульного навчання / Л.А.Теряєва// Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. - Серія 14:Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. - Вип.20 (25). - К.: НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2016. - С.91-94.

4. *Теряєва Л.А.* Етапи формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування / Л.А.Теряєва // Наукові записки. Серія «Педагогічні науки». / ред. В.Ф. Черкасов, В.В. Радул. - Вип. 150. - Кропивницький: РВВ КДПУ ім.В. Винниченка, 2017. - С. 262-264.

5. *Теряєва Л.А.* Формування методичної компетентності майбутніх учителів

музики через емоційне сприйняття творів хорового мистецтва / Л.А.Теряєва// Наукові записки Ніжинського державного ун-ту імені Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»/ за заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. - Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. - № 1. - С. 171-173.

6.Теряєва Л.А. Інноваційні принципи навчання у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування / Л.А.Теряєва// Науковий збірник «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі» / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Олексюк О.М., Хоружа Л.Л., Бондаренко Л.А. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. - №1.- С.117-122.

7. Теряєва Л.А. Міждисциплінарні зв'язки у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів музики: електрон. наук. фахове вид. «Освітологічний дискурс» / Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. - 2015 р. - № 2 (10). - URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal> (дата звернення: 16.05.2016).

8. Теряєва Л.А. Духовний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з хорового диригування / Л.А.Теряєва// Духовність особистості в системі мистецької освіти: зб. праць наук. шк. д-ра пед. наук, проф. О.М. Олексюк. - Вип.2. / Київський ун-т ім. Б. Грінченка. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. - С. 58-62.

9.Теряєва Л.А. Педагогічні умови та інноваційні технології в процесі вивчення дисципліни «Хорове диригування» / Л.А.Теряєва// Науковий збірник «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі» / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Олексюк О.М., Хоружа Л.Л., Бондаренко Л.А., Кевішас І. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. - №2. - С. 141-144.

10.Teriaieva L.A. Efficiency of forms, methods, tools and types of training in the process of forming the methodical competence of future music teachers. Sciences and technologies in the United States and Europe, Cibunet Publishing, NY: Woodlawn, 2017. - No.9. - P. 22-24.

11.Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики: категоріальний аналіз проблеми / Л.А.Теряєва// Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ххі століття: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16-17 жовт. 2014р.). - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. - С. 675- 682.

12.Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики як психолого-педагогічна проблема / Л.А.Теряєва// Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: матер. ІV щорічної Всеукр. наук-практ. конф. (Київ, 27 берез. 2014 р.). - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. - С.181-186.

13.Теряєва Л.А. Особливості формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування / Л.А.Теряєва// Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття: матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 14-15 квіт. 2016р.) / заг. ред. Огнев'юк В.О. - К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. - С.701-706.

14.Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності студентів коледжу на заняттях з хорового диригування / Л.А.Теряєва // Модернізація змісту

професійної освіти – умова підготовки компетентного фахівця нової формації: зб. матеріалів конференції /ред. Г.Л. Губарев. - Житомир: вид. О.О. Євенок, 2017. - С. 212-215.

15. *Теряєва Л.А.* Розучування нової пісні на музичних заняттях з дошкільниками / Л.А.Теряєва// Музичний керівник - №7. – К., 2012. - С. 18-25.

16. *Теряєва Л.А.* Дитячий оркестр у дошкільному закладі / Л.А.Теряєва// Музичний керівник. - №3. – К., 2011. - С. 4-8; С. 54-56.

17. *Теряєва Л.А.* Методичні рекомендації до формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування/ Л.А.Теряєва. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. - 32 с.

АНОТАЦІЯ

Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2019.

У дисертації досліджено проблему формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування, визначено зміст поняття «методична компетентність» та структурні компоненти (пізнавально-когнітивний, емоційно-ціннісний, особистісно-комунікативний та виконавсько-творчий). Досліджено міждисциплінарні зв'язки хорового диригування з навчальними дисциплінами, проведено удосконалення навчального плану з хорового диригування і впроваджено у навчання інноваційний розділ «Музичні інформаційні технології у хоровому диригуванні». Визначено критерії (пізнавально-когнітивний, аксіолого-аналітичний, особистісно-комунікативний, творчо-операційний), показники та рівні сформованості (високий, середній, низький). Впровадження розробленої методики здійснювалося завдяки моделі, яка мала такі блоки: концептуально-цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний, критеріально-діагностичний, кінцево-результативний, а також педагогічним умовам: стимулювання і мотивація навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявність інноваційного методичного забезпечення; активізація самостійної роботи; розвиток творчих здібностей із застосуванням інтерактивних та ігрових методів навчання. Поетапне впровадження методики здійснювалося у три етапи: мотиваційно-пізнавальний, самостійно-пошуковий, діяльнісно-творчий. Проведена статистична обробка отриманих показників визначила динамічне зростання сформованості кожного з компонентів методичної компетентності у студентів експериментальної групи і ефективність запропонованої методики.

Ключові слова: методична компетентність, майбутні вчителі музики, хорове диригування, музичні інформаційні технології, методика формування методичної компетентності, інноваційні технології навчання.

АННОТАЦИЯ

Теряева Л.А. Формирование методической компетентности будущих учителей музыки на занятиях по хоровому дирижированию. - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2019.

В диссертации исследована проблема формирования методической компетентности будущих учителей музыки на занятиях по хоровому дирижированию, определено содержание понятия «методическая компетентность» и структурные компоненты (познавательный-когнитивный, эмоционально-ценностный, личностно-коммуникативный и исполнительно-творческий). Исследованы междисциплинарные связи хорового дирижирования с учебными дисциплинами, проведено усовершенствование учебного плана по хоровому дирижированию и внедрен в обучение инновационный раздел «Музыкальные информационные технологии в хоровом дирижировании». Определены критерии (познавательный-когнитивный, аксиолого-аналитический, личностно-коммуникативный, творческо-операционный), показатели и уровни сформированности (высокий, средний, низкий). Внедрение разработанной методики осуществлялось благодаря модели, которая имела такие блоки: концептуально-целевой, содержательный, организационно-деятельностный, критериально-диагностический, конечно-результативный, а также педагогическим условиям: стимулирование и мотивация учения с использованием музыкальных информационных технологий; наличие инновационного методического обеспечения; активизация самостоятельной работы; развитие творческих способностей с применением интерактивных и игровых методов обучения. Поэтапное внедрение методики осуществлялось в три этапа: мотивационно-познавательный, самостоятельно-поисковый, деятельностно-творческий. Проведенная статистическая обработка полученных показателей определила динамичный рост сформированности каждого из компонентов методической компетентности у студентов экспериментальной группы и эффективность предложенной методики.

Ключевые слова: методическая компетентность, будущие учителя музыки, хоровое дирижирование, музыкальные информационные технологии, методика формирования методической компетентности, инновационные технологии обучения.

ANNOTATION

Teryaeva L.A. Formation of methodical competence of future music teachers in choral conducting classes. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.02 - theory and methodology of musical training. – National Pedagogical

Dragomanov University. Kiev, 2018.

In the dissertation the problem of formation of methodical competence of future music teachers in choral conducting classes is considered. The content, structure and features of the formation of methodological competence are disclosed. It is determined that the methodological competence of future music teachers is the integral quality of the individual to possess the methodological knowledge, skills to monitor and analyze the educational process, to assess the quality of knowledge to achieve the aim, to seek new ways and methods of teaching and introduce them into the educational process.

The structure of methodological competence of future music teachers includes the following components: cognitive, emotional-value, personality-communicative and executive-creative. Features of the formation of methodological competence are highlighted.

A detailed comparative analysis of the peculiarities of the formation of methodological competence, development of personal qualities and creative thinking of future music teachers is carried out. The creative dialogue between the teacher and the student and the musical development of students are considered through performing independent creative tasks, using gaming techniques, business games, innovative teaching technologies.

A model of forming the methodical competence of future music teachers in choral conducting classes, which includes the following blocks: conceptual-purpose, content, organizational-activity, criterial-diagnostic, resultant is created.

Analyzed are the traditional principles (systematic and consistent learning, conscious learning, motivation, visibility, the strength of knowledge, the connection of learning with life) and modern learning principles (individual capacity for choral conducting, interactive learning, innovative visibility, creative development, interdisciplinary connections) that are closely connected with the purpose and tasks, the content and forms, methods and the end result of the learning process. The importance of the principle of interdisciplinary connections of choral conducting with other academic disciplines is considered.

It has been proved that motivational, educational, practical, problem-searching, interactive, creative methods and methods of control and self-control are effective at choral conducting classes. Effective forms are defined: individual, individually-group, practical classes, independent work and pedagogical practice. Among the modern tools are effective: methodical, multimedia, computer and technical training.

Pedagogical conditions are determined: strengthening the motivation for learning by using modern visual aids, multimedia and computer technologies; full-fledged methodological support for the course of choral conducting and related musical disciplines; independent work of future music teachers to improve their methodological competence and use of modern computer learning technologies in practice; creative method of developing abilities with the use of interactive teaching methods.

The conducted research of the principle of interdisciplinary relations showed that it contains important reserves for further improvement of the teaching and upbringing process (making corrections to the content of the curriculum for choral

conducting and updating them), which allowed to optimize the educational process for choral conducting.

After a detailed analysis of the training load, the curriculum for choral conducting was optimized on the basis of modular training, interdisciplinary connections and network planning. The reserve study hours for the introduction of an additional section to the curriculum for choral conducting "Musical information technologies in choral conducting" are revealed.

Optimization of the curriculum contributed to a more even distribution and reduction of the students load in the process of intensive study of thematic modules, strengthening of interdisciplinary connections, minimizing time spent studying the discipline "Choral Conducting" and improving the learning process.

Methodical recommendations for the introduction of the additional section "Musical information technologies in choral conducting" have been developed in the learning process.

Psychological-pedagogical problems and methodological difficulties encountered by students in choral conducting classes and during work with the choir are revealed. Practical ways of solving these problems are proposed. Psychological-pedagogical problems and methodological difficulties encountered by students in choral conducting classes and during work with the choir are revealed. Practical ways of solving these problems are proposed.

The criteria (cognitive, axiological-analytical, personality-communicative, creative-operational) and levels (low, medium, high) of forming the methodical competence of future music teachers in classes on choral conducting are defined.

The introduction of the model for the formation of methodological competence was carried out in three stages (motivational-cognitive, self-search, activity-creative). During this period, three diagnostic cuts were carried out (initial, intermediate, final).

The conducted experimental research confirmed the effectiveness of the proposed methodology of forming the methodological competence of future music teachers in choral conducting classes and its expediency of introducing higher musical and pedagogical educational institutions into the educational process.

Key words: methodical competence, methodology of forming, future music teachers, choral conducting, musical information technologies.